

Denevérek gyűrzése

Sok baboná, tévhit kering a denevérek körül. Holott az embert nem bántják, sőt igen hasznos állatok. Rejtett, éjjeli életmódjuk miatt kevesen ismerik.

Régen azt hitték, hogy madarak, mert szárnyuk van és röpködnek. Pedig egyik népies nevük, a »bőregér« is arra utal, hogy emlősök. Barlangokban, tornyokban, épületek padlásain útik fel tanyájakat. Sajnos, nem olyan szaporák, mint a rágcsálók, aminők a nyulak, egerek, patkányok. Csupán egy-két kölykük van. Gyámoltalan kicsinyeiket egy ideig repülés közben is magukon cipelik és ugyanúgy szoptatják, mint akármelyik más emlős.

Hazai denevéreink kizárólag rovarokkal táplálkoznak. Hasznosságuk a fecskek és más rovarpusztító madarakéval legalább is egyenértékű. Mivel éjjeli állatok,

Allamok, Olaszország, Belgium, Hollandia, Svédország és több más ország márdártani tudósai is ily módon tanulmányozzák a denevérek életmódját.

A denevérek kóborló, vándorló állatok. Sok faj nyári szaporodási helye és vadászterülete igen távol van telelőhelyeiktől. Téli szállásaikon nagy számban, néha több ezres tömegben gyűlnek össze. Érdekes lenne tudni, mekkora területről gyűltek össze?

A gyűrűzéssel szeretnénk tudomást szerezni tájékozódó-képességükről, átlagos és legmagasabb életkorukról, ivarérettségükről, szokásaikról.

Néhány érdekes adatot közlünk. A korai denevér (*Nyctalus noctula*), legjobban repülő denevéreink közé tartozik. Egyik Drezdában gyűrűzött példánya Litvániában került kézre. Ez légvonalban 750 kilométer távolság. A legnagyobb utat egy törpe denevér (*Pipistrellus pipistrellus*) tette meg. Az állatot 1939 június 28-án Dnyepropetrovzszkban (Szovjetunió) gyűrűzték meg. Kézrekerült 1939 szeptember 8-án Plovdiv közelében (Bulgária). A gyűrűzési és megtalálási hely távolsága légvonalban 1150 kilométer. A közönséges denevér (*Myotis myotis*) repülési rekordja 300 kilométer.

Magyarországon a gyűrűzést az Országos Természettudományi Múzeum végzi. A munkát 1951 decemberében kezdtük meg a Budai és Pilis hegység barlangjaiban. Különböző fajokat, különböző mennyiségben jelöltünk. Az egyik pilisi barlangban több mint négyezer állatot gyűrűztünk. Nagyrészt közönséges denevéreket.

Eddigi eredményeink az eltelt rövid idővel arányosak. Már ezideig is kaptunk jelentéseket gyűrűzött denevéreinkről. Budáról Szenási József egyetemi hallgató küldött be egy példányt. További gyűrűzött denevér sorsáról Gántról, Gálic Béla újítási megbízott útján kaptunk értesítést. Ezek az adatok körülbelül 30 és 60 kilométert jelentenek légvonalban. A legnagyobb utat, mintegy 100 kilométert, az a közönséges denevér tette meg, amelyet Kékényesi Imréné tanítónő küldött be Ujhartyánból (Pest m.).

Ezúton is köszönjük mindannyiok segítségét.

További jó munkánk feltétele, hogy minél több állat sorsáról szerezzünk tu-

Megyűrűzött denevér

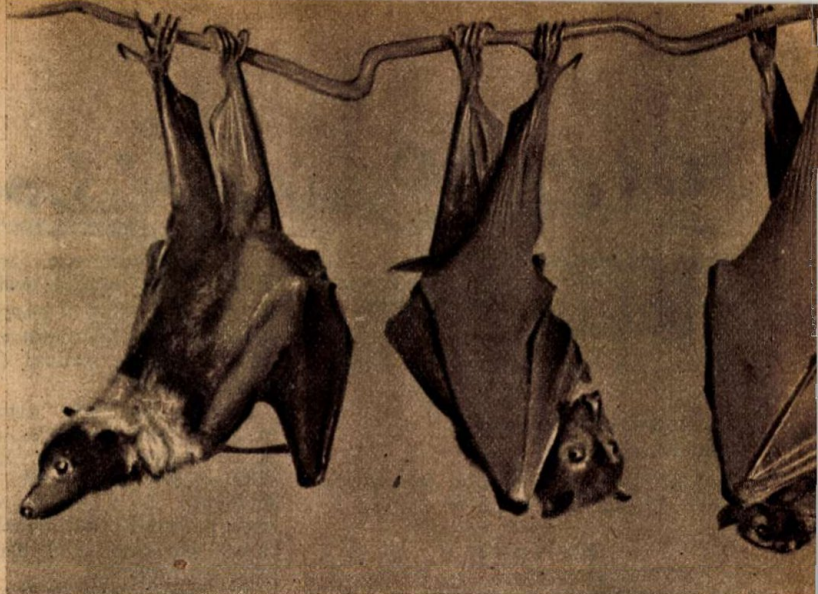
latok, a nappali madarak munkáját mintegy kiegészítik a különféle, káros éjjeli lepkék, bogarak, szúnyogok pusztításával.

A denevérek hasznossága szükségessé teszi, hogy életmódjukat jobban megismerjük. Ebben segít a denevérek pontos jelölése: a gyűrűzés.

A madarak gyűrűzésével már évtizedek óta foglalkoznak. Miért gyűrűzik őket? Azért, hogy a madárvonulás útját, a vonulás sebességét megfigyeljék. A költöző madarak téli szállását felderítsék. A madarak életkorát, ivarérettségét, általában a madarak életmódját tanulmányozzák.

Ugyanezt a célt szolgálja a denevérgyűrűzés is. Először 1932—33 telén gyűrűzték denevéreket. Ma már a Szovjetunió, Csehszlovákia, Lengyelország, Ausztria, Svájc, Franciaország, Egyesült

*

Egy érdekes és ritka felvételsorozat.
Ébredő denevér

domást. Ehhez azonban olyan megfigyelőkre volna szükségünk, akik alkalomadtán egy levelezőlapon, vagy levélben, a kézrekerült gyűrűzött denevér adatait velünk közölnék. Abban a reményben, hogy az Élet és Tudomány népes olvasói között számosan akadnak, kik gyűrűzési kísérleteinket támogatni fogják, közöljük a következő tudnivalókat:

A felhasznált alumíniumgyűrűk mérete: 17×7 és 16×6 milliméter, felirata: »BUDAPEST MUSEUM«, ezenkívül sorszám. A gyűrűk az állatok jobb alkarjára vannak erősítve, csukló felett.

Kérjük azokat, akik gyűrűs denevérek birtokába jutnak, hogy az Országos Természettudományi Múzeum Emlőstára

cimére (Budapest, VIII. ker., Baross-u. 13. szám), a következő adatokat szíveskedjenek megküldeni: gyűrű száma, lelőhely, dátum, beküldő neve és pontos címe. A gyűrűre csak az állat elpusztulása esetén van szükségünk, élő állatot a gyűrű számának feljegyzése után szabadon kell engedni!

Külföldön gyűrűzött denevérek is előkerülhetnek az ország területén, ez esetben a beküldőt arra kérjük, hogy ugyanúgy járjon el, mint fentebb. Minden egyes hozzánk beérkezett jelentésre az Országos Természettudományi Múzeum válaszolni fog.

Topál György

az Országos Természettudományi Múzeum külső munkatársa

A következő szám tartalmából:

A természetkutató Kossuth Lajos — Automata üveggyártás egy régi borsodi hutában — Tudománnyal a többtermelésért — A második Baku — A Hold érdekességei — Kísérletezünk és gondolkozunk.

Természettudományos rádióelőadások naptára

MÁRCIUS 12, CSÜTÖRTÖK. Petőfi-rádió: 18.10: Az ötvenes terv nyomában! **MÁRCIUS 13, PÉNTEK.** Kossuth-rádió: 16.10: Erő — egészség. Aki vért ad, életet ment. 17.15: Pártunk vezet a harcot a szocializmus felépítéséért. **Petőfi-rádió:** 17.30: A szovjet technika új eredményeiből. **MÁRCIUS 14, SZOMBAT.** Kossuth-rádió: 16.30: Beszélő atlasz. **MÁRCIUS 15, VASÁRNAP.** **Petőfi-rádió:** 15.00: Kérdezz — felelel! Tudományos fejtegető. **MÁRCIUS 18, HÉTFŐ.** **Petőfi-rádió:** 17.10: A világ térképe előtt: A Boulder-gát a Kolorádó-folyón és a kujbisevi erőmű. 17.45: A burzsoá kozmogónia a pápa és a dollár szolgálatában. **MÁRCIUS 17, KEDD.** Kossuth-rádió: 18.20: Az árutermelés szerepe és jellege a szocialista népgazdaságban.